

„HELE, CO SI MYSLÍŠ O NAŠÍ OCHRANĚ PŘÍRODY?“

POKUS O POHLED Z PALEOEKOLOGICKÉHO Odstupu

JINDŘICH PRACH

Mgr. JINDŘICH PRACH

Vystudoval geobotaniku na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Zabývá se změnami krajiny a vegetace na delších časových škálách v rámci výzkumných projektů na Centru pro teoretická studia UK a na katedře botaniky PŘF UK. Vedle toho působí na AOPK ČR – reg. pracovišti Střední Čechy – Správě CHKO Český kras. Rád prohlubuje regionální znalost ČR a obecně poznává svět kolem sebe prostřednictvím putování krajinou, nejlépe s batohem na zádech a dalekohledem a foťákem v ruce.

V překotně se měnícím světě antropocénu se obecně tlučou dvě věci: je třeba flexibilně měnit způsoby a dílčí cíle ochrany přírody, ale zároveň ochrana přírody, ve středoevropské kulturní krajině zvláště, je ze své podstaty ochrana něčeho starého. Něčeho, co se už neochrání samo, tedy spíše aktivní údržba než flexibilní změna. Ochránění před změnami, které musíme přijmout, které zvládneme maximálně mírně usměrnit. Prostředky, konkrétní opatření, jsou lokální – kosa, pila, bagr i oplocení a bezzásahovost. A obhájení u zainteresované „veřejnosti“ jako další nezanedbatelný prostředek. I když všude kolem sebe slyšíme o globálních změnách, nabývá na významu staré ochranné heslo „mysli globálně, jednej lokálně“. Psát něco uceleného na široké obecné zadání „hele, co si myslíš o naší ochraně přírody?“, resp. „pohled na současný stav, jak

změnit či zlepšit obor ochrany přírody“ není jednoduché. Pokusím se zaměřit spíše na můj pohled na možnosti a nemožnosti onoho lokálního jednání. Třeba napsané vyvolá diskusi a zamyšlení, proč čtenář nesouhlasí a vidí to či ono jinak. Netvrdím, že vybraná témata jsou ta nejpodstatnější a do dalších neméně důležitých ochranných témat nechci fušovat povolanějším.

PRŮNIK VĚDY A OCHRANY PŘÍRODY?

V ČR je myslím dost přírodovědců, kteří neváhají věnovat čas a energii přesahům do praktické ochrany přírody. I dost profesionálních ochránářů, kteří mají dobré znalosti vědeckých výsledků (s povědomím, jak se vědecké „pravdy“ získávají a z toho plynoucího pochopení nejistoty už je to často horší). Sám se snažím kombinovat působení ve vědě i v praktické ochraně přírody. Ve vědeckém bádání mě zajímají

Sondování rašeliniště pro odběr profilu na paleoekologický výzkum. Foto Petr Pokorný

Křivoklátsko – pohled vně hranic navrhovaného národního parku do malebné kulturní krajiny, jejíž kvality spatřuji i v relativní odlehlosti od cestovního ruchu. Berounka mezi Nezabudicemi a Branovem. Foto Jindřich Prach

dlouhodobé změny krajiny a vegetace. Vystudoval jsem geobotaniku a od disertace se zabývám paleoekologií. Tedy časovou škálou o dva řády delší, než praktickým ochranářům pokryje monitoring. Někjaký druh ubývá – máme problém. A neubývá náhodou už deset tisíc let od doby ledové? Tůň zarůstá rákosem – ale ono v hlubších vrstvách sedimentu můžeme vyčíst, že už zarostla v minulých staletích/tisíciletích vícekrát a že ochranářsky cenné druhy zde byly dříve i po obdobích rákosu. V ochranářské praxi se zabývám plánováním a domlouváním managementových zásahů v Českém krasu a přicházím do kontaktu obecně s botanicou a krajinářskou agendou v rámci AOPK ČR, regionálního pracoviště Střední Čechy. Obecně si myslím, že česká ochrana přírody má velmi dobrý základ co se týče dat a odborných znalostí, ale rezervy spatřuji v jejich uplatňování. Ty se pokusím popsat níže na některých příkladech.

PTÁT SE CO JE „PŘÍRODNÍ“ NEBO „PŘIROZENÉ“ JE VE STŘEDNÍ EVROPĚ VLASTNĚ NESMYSL

O tom, že louky jsou kulturní prvek, a zároveň i chráněná příroda, už snad nikdo v ochraně přírody nepochybuje, byť ještě před půlstoletím to tak samozřejmě nebylo. V případě jiných biotopů ale pohled minulých staletí, oddělení na přírodu a nepřírodu, přetrvává. Mnozí si problematičnost konceptu ani neuvědomují. Zažitě je

to například u lesů: dělení na přírodní, přírodě blízké a nepřírodní vidíme běžně v plánech péče, jsme na to po desetiletí zvyklí. Ochranný úředník koukne do mapy potenciální přirozené vegetace nebo lesnické typologické mapy. Smysl to dává u horského pralesa vs. plantáže cizích dřevin. Ale co pastevní bory, habrové pařeziny, dubové lesostepi? Ty mají v principu blíže ke kulturní louce, ale museli bychom o ně pečovat hráběmi a sirkami, nikoli „po lesnicku“. A co údolní smrčiny v nížinách?

Podobnou problematiku dávám k úvaze při exkurzích Českým krasem, jdeme-li okrajem lesa a zemědělských ploch polí a pastvin. Les je zde dubohabrový, v tradičním pohledu „přirozený“, je to NPR Karlštejn. Vedle lesa (a zpravidla mimo NPR) jsou pole a zarůstající pastviny. Řečnická otázka: co je přirozené? Co je více příroda? Co máme chránit? Trochu nám napoví pohled skrze druhy – na pastvinách jsou vzácné druhy lesostepí. Okraje polí, byť intenzivně zemědělsky obhospodařované, zde hostí v širokém regionu poslední větší populace kriticky ohrožených polních plevelů. V lese také něco vzácného roste a žije, ale často jen na specifických malých světlých ploškách. Les je předřazený a zhoustlý někdejší výmladkový nebo pastevní les. Ještě více než pohled přes druhy komplikuje tradiční ochranářské přístupy pohled přes tisícileté časové škály. Na skalních stepích a pastvinách najdeme reliky

doby ledové, tedy zřejmě druhy přítomné v regionu desítky tisíc let. Na polích druhy neolitické kulturní krajiny – tedy fenomén přítomný na našem území podobně dlouho jako bučiny (které přitom nějak mimoděk považujeme za „původní“, tedy tu správnou přírodu). Habr přišel až o pár tisíciletí později, do už – zřejmě souvisle osídlené a hospodařením trvale pozměňované – krajiny. Proč by okraj pole a pastviny měl být méně „přírodní“, než dubohabřina? Samozřejmě, že bezlesí bylo po tisíciletí formováno lidskou činností, to ale lesy také. Spoluformování lidmi nijak nesnižuje ochrannou hodnotu. Tím neodmítám potřebu a zajímavost divočiny, byť třeba nové, na nějakých jiných plochách (i část výmladkových lesů v zmíněné NPR Karlštejn je pokusně bezzášahová, podobně třeba samovolně zarostlá výsypka lomu).

Náhled na svět, který nazýváme souhrnně pojmem antropocén, nám tedy především ukazuje, že přírodu a člověka reálně nelze oddělit. Zřejmě ještě potrvá, než toto přijme i ochrana přírody.

KRAJINA JE VÍCE NEŽ JEN SOUBOR LOKALIT – KRAJINNÁ ŠKÁLA

Spolu s pohledem přes delší časové škály mě zajímá pohled přes větší prostorové škály – krajina. Tento „nadhled“ je snad s dostupností leteckých snímků a databází častější než dříve, ale stále je pro mnohé neintuitivní. Nestíhající ochranář a biolog často věnuje omezený čas jen těm nejlepším lokalitám. Tam žijí zajímavé druhy. Co žije (či spíše žilo a mohlo by žít) mezi tím, o tom se uvažuje už méně. Málokoho těší se zdržovat na „bílých místech“ v běžné kulturní krajině. Přitom nutnou součástí krajiny jsou i plochy, kde se nějaký druh nevyskytuje – známe koncepty metapopulační dynamiky, hodnocení betadiverzity. Chráníme nejen místa s největší biodiverzitou, ale hodnotu spatřujeme i v tom, že je někde lokální diverzita menší, ale jiná než okolo (píščiny, vřesoviště...). Vnímat krajinu, toto svébytné měřítko pohledu, se ochranář a přírodovědec těžko naučí z učebnic nebo z objížďení vybraných lokalit. To chce zážitek z putování krajinou, nejlépe pěšky, nebo alespoň na kole. Přímo jsem se výzkumně zabýval úbytkem diverzity a heterogenity lesů napříč krajinou. Ubývají světlé lesy, pastevní lesy apod. A ubývají i hodně staré lesy. Tím dochází

k homogenizaci – místa v krajině jsou si čím dál podobnější. Vítám obnovy pastvy v lese, pařezin atd. ale chtělo by to mnohem více. Vlastníkům půlhektaru lesa za chalupou, nebo třeba obecním majetkům, by se výmladkové hospodaření na průběžnou produkci palivového dřeva s minimálními pěstebními náklady mohlo vyplatit. Snad se dočkáme rozvolnění byrokracie a tím diverzifikace přístupů. Vedle toho by bylo vhodné nějak chránit kousky starých lesů. Nejen pár pralesů v rezervacích, o ty je (snad) postaráno. Dovedl bych si představit vymezit třeba na každém katastru, v každém polesí, mimo chráněná území, aspoň malinký kousek, třeba nejstarší porost, k ponechání bez zásahu. Bylo by to zpestření krajiny i cíl pro romantické návštěvníky, výukový prvek. A nemuselo by to kolidovat s hospodářskými zájmy – kolikrát vidíme kousky lesa třeba ve skalách nebo v bažinách, jejichž zpřístupnění je tak nákladné, že se těžko může zaplatit prodejem dřeva (polámaného, palivového) a vypadá to, že jsou nesmyslně těženy jen ze setrvačnosti uvažování nebo zákonné povinnosti. Takové ponechané porosty s přirozenými disturbancemi by mohly tvořit kostru pro metapopulace specializovaných organismů (představy o šíření „škůdců“ jsou snad už přežitek, dnes už i ti technicky vzdělaní musí vidět, že kůrovec a jemu podobní jsou všude a „rozběhne“ je sucho a špatně zvolená skladba porostu). Mohli bychom pak častěji i v běžné krajině třeba ukazovat dětem houkání dutinových sov, obecně by to pomohlo udržet metapopulace dutinových ptáků, na mrtvé dřevo vázaných hub, hmyzu apod.

CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

Velmi dobrá síť chráněných území je silnou stránkou ochrany přírody v ČR. Vyniká jak při srovnání se zeměmi na východ od nás, kde mnohé cenné i formálně chráněné stále zaniká (viz pralesy Karpat - Slovensko, Rumunsko...), tak ve srovnání se situací mnohde na západ od nás, kde jsou chráněná území často víceméně omezená na překryv přírodních hodnot se státním vlastnictvím půdy. U nás máme tu výhodu (asi jediné z dnešního pohledu trochu pozitivní, co nám zbylo z minulého režimu), že ochrana většiny podstatných území byla vyhlášena za socialismu, i když zahrnuje dnes vrácené soukromé pozemky. Měli bychom v praxi nějak rozlišovat, jestli při vymáhání

ochranářských podmínek prosíme a dotacemi motivujeme dědice předválečných hospodářů, nebo rázněji omezujeme subjekty, které kdovíjak přišly k už chráněným pozemkům.

Kde vidím prostor pro zlepšení? Většina kapacit je věnována udržení nejlepších maloplošných území. To je jistě třeba, ale málo prostoru a erudice máme na zlepšování volné krajiny. To lze těžko a postupně, např. spoluprací s územním plánováním. Těžko umíme zohledňovat estetické a historické hodnoty krajiny, téma, které se jen velmi okrajově učí na přírodovědách i na aplikovaných oborech na životním prostředí a na architektuře. Pak není divu, když referent na CHKO, odboru životního prostředí obce apod., například schvaluje územní plán a často ani neví, že třeba rovnoběžné řady stromů v polích jsou středověká plužina, terénní zářezy jsou prastaré cesty a násypy jsou hráze středověkých rybníků. Umí si snad při posuzování např. stavebního záměru vyhledat v náleзовé databázi, jestli tam nežijí chráněné druhy, umí posoudit jednotlivé dřeviny, ale hůře je pro něj uchopitelné, že celá struktura krajiny může být starší a hodnotnější, než kaplička nebo tůň s obojživelníky vedle. Části krajiny i bez vzácných druhů mohou mít větší cenu z hlediska nenahraditelnosti, z hlediska počtu výskytů daného fenoménu v ČR, nebo z hlediska vznikání po mnoho staletí.

Často je jako prostor pro zlepšení vnímáno vyhlásování nových chráněných území. Musíme ale mít na paměti, že je to věc dvousečná – zvyšováním počtu území a podílu chráněné plochy ve státě nutně kategorie degraduje. Bude pak méně problematické, i u těch nejlepších území, prosadit výjimky pro jejich ničení. Konkrétně v současné době z horkých témat považují za zásadní CHKO Soutok. Fenomén krajiny výmladkových nebo řídkých pastevních lesů se starými stromy potřebuje plošně ochrannářské, docela intenzivní obhospodařování, uvolňování a ponechávání solitérních stromů, pařezání, pastvu. To nezajistí několik rezervací (bezzásahových pralesů už vůbec ne, ty mohou být na kousku území dobrý pokus, „kontrola“), ani ostudné podrost a půdu plošně přeorávající lesnické hospodářské způsoby, které zde vidíme v posledních desetiletích. Dobré může být plánované CHKO Krušné hory, i když z dříve navrhovaného potenciálního CHKO Střední Poohří - Doupovské hory, přírodovědně i krajinářsky zásadního, se sem dostala jen malá část. Přitom o náhorní rašeliniště je celkem postaráno formou rezervací a okolní lesy za moc nestojí (tím kategorií CHKO spíše degradují, podobně jako lesy v Brdech). Užitečná zde bude ochrana bučin na svazích, historických struktur krajiny kolem horských obcí a krajinného rázu obecně.

Pastvina, nebo les? Zde reálně obojí, formálně les, ale managementová pastevní plocha. Fenomén, který byl po tisíciletí ve středoevropské krajině zcela běžný, v poslední době velmi chybí a jen těžko se v rámci ochrany přírody obnovuje, NPR Karlštejn. Foto Jindřich Prach

Indiferentně, až kriticky, se stavím k silně protlačovanému národnímu parku Křivoklátsko, vidím výhody i nevýhody. Vylepšit by se jistě dala komunikace, zejm. v počátcích, ale „po bitvě každý generál“. Ale např. vyžadování zákazů vstupu do stávajících NPR, kde jsou přezvěžené výmladkové lesy a široké cesty, je věcně nesmysl (plašit zvěř by biotopu naopak pomohlo) a jen škodí obrazu ochranářů u veřejnosti. Hodí se mít pod kontrolou lesnictví v území více, než umožňuje status CHKO. Chtělo by to jiné zadání pro lesníky – nikoli cíl pěstovat a vydělávat, ale diverzifikovat, lesy někde nechat stárnout a někde nechat narušovat. Hodí se mít lépe pod kontrolou zvěř. Území je to úžasné, mám v živé paměti přespávání na hranách skalního kařonu, dříve sám, dnes s dětmi, v podzimním troubení jelenů, kdy člověk nevidí v kraji pod sebou jediné světlo vesnice. To v lesích nižších poloh asi ve střední Evropě nemá obdoby. Přitom ale pochybuji, u vědomí pravěkých hradišť, středověkých hradů a vesnic, že místní krajinná a biologická diverzita je „na převažující ploše území“ výsledkem „přírodních dějů v jejich přirozené dynamice“ (v uvozovkách citace dlouhodobých cílů NP ze zákona) a že „zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, jejichž existence je podmíněna činností člověka, významných z hlediska biologické rozmanitosti“ stačí „na zbývajícím území“ (zbývajícím oproti přírodním procesům na

většině plochy). Prostě nejsme v odlehlých horách a odhaduji, že v delším časovém pohledu je většina hodnot území spíše důsledkem pastevních nebo výmladkových lesů a jen menšina, odlehlé suťové lesy, jsou dlouhodobě udržitelné „přirozenou dynamikou“. Podobně jako v Podyjí, kde se problematika potřeby aktivní péče diskutuje dlouhodobě. Od NP Křivoklátsko mě odrazuje obava z turistického rozvoje a s tím spojených změn v dnes zapadlých a malebných vesnicích a staré zemědělské krajině po obvodu plánovaného NP. V jiných NP vidíme, že ochranné CHKO těžko zabrání budování parkovišť, hotelů apod. Silně pochybuji, že toto za trochu lepší ochranu lesů stojí. Myslím, že CHKO, rezervace a konzistentně jiné cíle a zadání při hospodaření se státním lesem a zvěří (pokud by se podařily) by stačily a nepřitáhly zbytečně masový turismus. Také nemalé kapacity pracovní, finanční a politicky lobbistické by ochrana přírody mohla věnovat něčemu věcně užitečnějšímu, např. CHKO Soutok a péči o stávající chráněná území.

OCHRANA PŘÍRODY V ČR JE DOBRÁ; JAK JI PRAKTICKY ZEFEKTIVNIT?

Součástí zadání bylo napsat názor, co zlepšit. Souhrnně myslím, že máme to štěstí, že znalostí je dost, i peněz je dost. Samozřejmě obojí je třeba i nadále, ale aktuální potenciál na zlepšení vidím v efektivitě

využití. Vedle toho vidím rezervy (o tom snad napíši separátně) na poli public relations, aby institucionální ochrana přírody byla otevřená k zájmovým skupinám s přírodou propojeným, jako jsou různé studentské kroužky, skautské a podobné oddíly, akce hnutí Brontosaurus a otevřená k lidem s přírodou spjatým zážitky a šetrným pobytem – čundrákům, outdoorovým nadšencům ve stylu trekařů, bikepacking, microadventure.

Lokální praktickou ochranu přírody nejčastěji limitují hospodářské a majetkové zájmy. Evergreenem je komplikovaná a přitom nutná spolupráce ochranářů, nejčastěji biologů, s hospodáři – lesníky, zemědělci, rybáři... S generační obměnou na obou stranách se situace, věřím, lepší. Nicméně neshody mezi hospodářsky zaměřenými obory a ochranáři nejsou chyba. Vyplynají z podstaty věci. Jedni chtějí hospodařit, produkovat, druhí omezovat a upřednostňovat jiné zájmy. Veřejný zájem je obojí – chceme přírodní hodnoty, i využívat suroviny, produkci, byť udržitelně. Je politické rozhodnutí, čeho kolik, případně kde. Toto politické rozhodnutí bylo učiněno celkem kompromisně: asi pětina státu jsou velkoplošná chráněná území, máme velmi dobrou síť maloplošných chráněných území a silnou druhovou ochranu. V občanské společnosti můžeme upozorňovat na nedodržování nebo ohrožení vymezeného a můžeme volit strany a politiky, které chtějí posílit to, co my chceme, ať už omezeními, nebo dotacemi. Ale je absurdní, když slyšíme vášnivé spory, jak se má lesnický hospodařit v rezervaci, nebo naopak jak by se měla samozřejmě a moc chránit příroda v soukromém hospodářském lese (píší soukromém, vedle toho ve státním lese, a těch je hodně, by mělo být zadání dbát na obojí). Myslím, že toto nutné rozdělení působnosti, resp. území, by si měly uvědomit obě strany.

Na všech úrovních ubíjí ochranářské snahy byrokracie. To je problém obecný, tento trend je vidět i ve vědeckém prostředí i v lokální ochraně přírody. Asi je to nutný vedlejší projev celospolečenských změn, růst komplexity systému. Přitom část byrokracie je užitečná, například pro veřejnou kontrolu toků peněz, ale část si zjevně dělají státní ochranářské subjekty samy. Zkusím využít svojí zkušenosti, že vidím rozdílný přístup k problému v rámci univerzity i v rámci státní ochrany přírody.

Fragment bučiny s přírodní dynamikou rozpadu, zatím uchovaný pro nepřístupné svahy uvnitř hospodářských lesů. (Homole nad obcí Chválov, Sedlčansko) Takovýto porost by bylo vhodné netěžit a ponechat přírodní dynamice už proto, že přináší pestrost v běžné nechráněné krajině desítky kilometrů od nejbližší lesní rezervace. Foto Jindřich Prach

Stará kulturní krajina, fenomén ležící na pomezí mezi přírodními a historickými hodnotami. Kvality, které moc nevíme, jak chránit a obnovovat, přitom tak nějak by šlo si představit krajinu středoevropských nížin po mnoho minulých tisíciletí, Žehušická obora. Foto Jindřich Prach

Je potřeba dostatek lidí na administrativu a další na odborné pozice (botanik, zoolog, krajinář-urbanista), lidé na práci s veřejností, na právní záležitosti (uvažují z pozice na AOPK ČR - CHKO, ale obdobné to bude na úřadech např. krajů, NP a větších obcí). Problém nastává, když je na administrativní pozici vyžadováno přírodovědné vzdělání, nebo se od lidí přírodovědně znalých vyžaduje orientace v mnoha formulářích. Ochranným institucím se nedostává lidí na designování a koordinaci výzkumů. Šlo by se asi vydat cestou jako snad např. v Německu, kde na kvalitních vědeckých článcích v mezinárodních časopisech člověk vidí i afilice k resortním institucím, kde někteří zřejmě opravdu dělají jen kvalitní vědu a ne úřad. Opačnou možností by bylo zadávání výzkumu vědeckým institucím mimo úřední ochranu přírody. Je trochu škoda, když se česká ochrana přírody snaží o obojí, má stamilionové a vesměs dobré projekty, stovky lidí sbírají zajímavá data, ale jen málo je relevantně vědecky využito (zatím, data se snad neztratí). Ještě větší škoda je, když nedotažené metodiky sběru dat vedou k nejednotnému a vzájemně nesrovnatelnému výběru ploch, různému sampling effort, opomenutí statisticky vyhodnotitelného designu a kontrol.

K poznámkám k personální otázce vede ještě jedna nepopulární záležitost. Na nejistotu dlouhodobé pracovní perspektivy

slyším nářky v akademické sféře. Udrží se, kdo napíše a dostane grant a vykazuje publikace. V ochranných úřadech je problém opačný, může to dojít až k zablokování aktivity čekáním na důchod příslušného úředníka. Nějaké formy rekonkurzace by mohly významně přispět k uplatňování nových poznatků do ochranné praxe. Zkušenosti a aktivní by zůstali, demotivovaní by uvolnili židli novým. Už nejsme za minulého režimu, kdy chytří schopní a kvalifikovaní lidé, kteří by ve svobodných poměrech byly špičky výzkumných oborů nebo by působili v zahraničí, končili „uklizení“ v regionálních ochranných kruzích. Nalákat a udržet ty nejlepší pro práci v ochraně přírody se v současnosti daří jen zřídka, jak vidím například ve svém okolí mezi absolventy přírodovědecké fakulty UK.

Budme rádi, že vedle byrokracie mnohé funguje stále v „malém českém rybníčku“ nějak neformálně. V tomto směru jsou zásadní pro reálnou lokální ochranu přírody četné neziskové organizace. Kde jsou v krajině vidět úspěchy, ukázkové aplikace praktického managementu, udržení populací vzácných druhů, jsou za tím reálně většinou konkrétní nadšenci a lokální spolky. Moloch státní ochrany přírody by si jich měl vážit. Sice se věcná efektivita tluče s požadavky na neobcházení zadávání veřejných zakázek, ale naštěstí v branži ochrany přírody, z podstaty entusiastického oboru, na kterém nejde

moc vydělat, je snad malý podíl těch, kteří by podváděli s cílem se obohatit. Obor je snad stále založený na nadšení pro věc a důvěře. Ke spolupráci a efektivitě také přispívá, že se úředníci s vědci i s kvalitními zhotoviteli managementu často znají přinejmenším ze studií... Vážme si toho a nesnažme se za každou cenu vše formalizovat.

PŘIJMĚME, ŽE NEVÍME A POKRAČUJME...

Ochrana přírody v ČR má dobrá základní data, jako je nálezová databáze druhů a mapa biotopů. Byť u obojího jsou chyby v jednotlivostech a metodickém nevyvážení, celek je dobrý. Podklady pomáhají lokálnímu rozhodování i obecnému plánování, na co se zaměřit v rámci republiky. Spoluprací s vědeckými pracovišti může ochrana přírody optimalizovat, ať jsou získávaná data obecněji využitelná. Nepolevme tedy v získávání dat (nepolevujeme, viz např. projekty AOPK ČR na monitoring, mapování a inventarizaci). Polevit může státní ochrana přírody v úřední kontrole různých neziskovek a nadšenců. Zejména takových, kteří uplatňují výborný management přírodně cenných míst, ale narážejí na úřady řešící formality více než věcný výsledek.

Úřední, institucionální i lokální a praktická ochrana přírody musí přijmout, že mnohé v měnícím se světě prostě nevíme. Má být v rezervaci cílem přirozený, přírodní stav? Co a na základě jakých dat si pod „přirozeným stavem“ představujeme? Pokaždé něco jiného, v nějakém konkrétním místě třeba asi bučinu, možná ale se smrkem, a možná taky ne. Možná tam naše představa přírody nikdy nebyla a nikdy nebude. Vědecké výsledky obecně ukazují nějaké predikce a vedle toho ukazují konfidenční intervaly, tedy šíří možností a míry nejistoty, jak se může lišit realita světa od modelovaného a předpokládaného, ať už se koukáme do minulosti nebo do budoucnosti. Přestože nevíme (a proto je věda zajímavá!), kam se budou ubírat globální změny i lokální populace zájmových druhů, musí ochrana přírody nějak jednat. Myslím, že v poslední době v ČR jedná vcelku dobře, tak jen tak dál.

Zpracováno s podporou projektu TAČR Prostředí pro život č. SS07010074 Paleoeologická rekonstrukce ekosystémů jako podklad pro plánování ochrany zvláště chráněných území.